

Recension

KENT LÖFGREN

Pedagogiska institutionen, Umeå universitet

Jacques Steinberg – *The gatekeepers. Inside the admissions process of a premier college.* New York: Viking Penguin, 2002

The Gatekeepers handlar om nio handläggare vid ett privat universitet i USA och deras arbete med att sortera och anta sökanden. Steinberg förklarar själv sitt syfte med boken på följande sätt:

More than anything, I wanted to learn how admissions officers dealt with having to make impossible choices. And I wanted to see how they grappled with the always elusive definition of what constituted »merit». (s xix)

The Gatekeepers beskriver ett antagningssystem som skiljer sig från det vi är vana vid i Sverige, vilket gör boken intressant att läsa. Vid detta universitet antas varje sökande var för sig, kan man säga, av dessa handläggare.

Boken handlar också om hur antagningsprocessen kan förstås ur ett individperspektiv. Steinberg intervjuar sökanden, både dem som antagits och de som fått avslag på sina ansökningar. Läsaren får veta varför de intervjuade sökte till just detta universitet och hur de uppfattar rättvisan i antagnings-systemet. Jacques Steinberg är reporter och redaktör vid *The New York Times*, med ansvar för den avdelning som bevakar universitetsväsendet i USA. Han kontaktade ett antal elituniversitet på östkusten år 2001 och bad om tillåtelse att beskriva antagningsprocessen. De flesta universiteten avböjde, då man fruktade att arbetet med antagningarna skulle påverkas negativt om en utomstående fick ta del av processen. Antagningsarbetet är en alltför känslig process för att tillåta en främmande komma in bakom kulisserna, menar Steinberg.

Det universitet som till slut nappade på idén att ge en reporter insyn var Wesleyan University in Middletown, Connecticut (www.wesleyan.edu). Wesleyan ansåg antagligen att de skulle erhålla viss goodwill, om de gav allmänheten en sådan insyn, och gav Steinberg möjlighet att följa handläggarna, läsa deras dokument och att delta i deras möten. Han hade fria händer att kontakta individer för intervjuer, när antagningsbeskedet var postat till dem, vilket han utnyttjade. Resultatet av Steinbergs arbete blev ett antal artiklar i tidningen. Han omarbetade sedan dessa artiklar till boken *The Gatekeepers*.

ANTAGNINGSSYSTEMET VID PRIVATA UNIVERSITET I USA

Under 1950-talet var de privata universiteten i USA, liksom Wesleyan, en exklusiv värld för de rika, och de höga årsavgifterna höll mindre bemedlade på avstånd. Dessutom antogs nästan enbart personer som hade de »rätta» bakgrunderna, det vill säga de som hade genomgått gymnasieutbildning vid en privat High School. Många kom från rika hem där båda föräldrarna hade gått på privata skolor. Barnen i sådana familjer hade aldrig gått på annat än privata grundskolor och High Schools.

Dessa förhållanden råder än idag i USA, påminner oss Steinberg, men dock inte i lika stor utsträckning. Ett exempel på en privat High School är Harvard-Westlake, i västra Los Angeles (årskurserna 7–12) som fungerar som en så kallad »feeder High School» till elituniversitetet Harvard. En sådan »feeder» i USA är en High School med band till ett visst universitet där många av eleverna hamnar efter avslutade gymnasiestudier. Avgiften för läsåret 2002–03 på Harvard-Westlake är 18 500 dollar, exklusive avgifter för böcker och skollunch.

Sociala förändringar under 1960–70-talet reformerade utbildningsväsendet i USA. De exklusiva universiteten började söka efter nybörjarstudenter som inte kom från vita överklasshem utan hade annat etniskt ursprung. 1978 beslutade Högsta domstolen i USA att universiteten kunde använda »race» som ett kriterium i urvalsprocessen. Det blev på så vis sanktionerat att använda etnisk härkomst som en variabel vid rangordningen av de sökande, vilket också gjordes.

Detta system med positiv särbehandling ledde till förändringar. När antalet antagna från familjer med lägre inkomst ökade, blev elituniversiteten tvungna att förändra sina finansieringssystem. Den nya gruppen studenter kunde helt enkelt inte betala full avgift. Därför infördes ett system där den sökande betalade efter förmåga. Storleken på denna rabatterade summa framräknades av universiteten utifrån den sökandes bakgrund och privata ekonomi.

Ytterligare en effekt av reformerna under denna era var att universiteten förändrade sina antagningsrutiner och utvecklade användningen av tester. Det vill säga användningen av kunskapstest och test av de sökandes förmågor, exempelvis de i USA så välkända ACT- och SAT-testerna. Dessa test finns kvar idag. SAT mäter breda verbala och numeriska kunskaper, liksom det svenska högskoleprovet, medan ACT är mer fokuserat mot det faktiska innehållet i vissa High School-kurser. SAT används främst i nordöstra och västra USA, medan ACT används i huvudsak i de övriga delarna av landet. Det genomförs idag cirka två miljoner ACT- och SAT-test vardera per år i USA. Vid sidan om *The Gatekeepers* kan den som vill veta mer om framväxten av testverksamheten i USA läsa Nicholas Lemanns *The Big Test* (New York: Farrar, Strauss & Giroux, 1999).

Under 1980–90-talet ökade mängden ansökningar till de mest prestigefyllda universiteten markant, berättar Steinberg. Under perioden kunde antalet sökanden fördubblas vid vissa lärosäten. Steinberg säger att universitet, som tidigare aldrig tvingats avvisa sökande, plötsligt befann sig i en situation där de hade fler sökanden än det fanns nybörjarplatser. Detta berodde inte enbart

på att antalet utexaminerade från High School hade ökat, utan också på att allt fler fann elituniversiteten intressanta.

Steinbergs bok beskriver också framväxten av den marknad som omger antagningsprocessen i USA. Ett exempel är de förberedelsekurser som erbjuds gymnasieungdomar och andra, som önskar förbereda sig för ACT-/SAT-testerna. Tanken med dessa kurser är att den sökande ska få så höga resultat som möjligt på dessa test. Huruvida dessa förberedande kurser verkligen ger resultat är dock öppet för debatt. Vidare produceras och säljs i USA böcker som fokuserar i huvudsak en fråga: Hur ska läsaren bära sig åt för att antas vid det universitet där han eller hon helst av allt vill påbörja sina studier? En populär sådan bok heter *Getting in*, noterar Steinberg ironiskt.

Något som också utvecklats i USA är framställningen av böcker och tidskrifter som beskriver och rangordnar universiteten utifrån ett antal kriterier. *US News and World Report* årliga ranking av universitet i USA – startade 1985 – och *The Fiske Guide to Colleges* (Naperville: Sourcebooks 2002), som startade 1982, är exempel på sådana dokument. Det finns cirka 250 universitet i USA som erbjuder fyraåriga programutbildningar (varav 87 är privata) enligt *The Gatekeepers*. *US News and World Reports* rangordnar dem alla, och ger Wesleyan college en framskjuten placering i listan. Wesleyan rankas också högt i *The Fiske Guide to Colleges*. Läsare av denna typ av böcker är sökanden och deras föräldrar, som vill veta vilket college som man bör välja.

Ur individens synvinkel är valet av college viktigt. Att välja college och att skaffa sig en examen därifrån, har stor betydelse för det kommande yrkeslivet. Dessutom är universitetsutbildningen en ekonomisk affär av stora mått. I vissa fall kan fyra år vid ett universitet kosta lika mycket som ett bostadshus för en familj. Det kostar till exempel cirka 30 000 dollar att studera ett läsår vid Massachusetts Institute of Technology, MIT (MIT:s hemsida, januari 2003).

Men det är inte enbart sökanden och deras närmaste familj som läser dessa rankinglistor. De externa bedömare (*US News and World Report* och böckerna/guiderna) och deras listor är viktiga för handläggarna i *The Gatekeepers*. Steinberg visar att handläggarna och deras chefer är väl medvetna om de aktuella rangordningarna samt kriterierna för dessa bedömningar. De strävar efter att deras universitet ska återfinnas högt på listorna, oavsett vad de tycker om grunderna för rangordningarna.

OM HANDLÄGGARNA OCH DERAS UPPGIFT ATT RANGORDNA DE SÖKANDE

Steinbergs uppfattning är att elituniversiteten i USA även fortsättningsvis kommer att låta gallringen av de sökande ske med hjälp av handläggare på det sätt som beskrivs i *The Gatekeepers*. Detaljerna ser kanske olika ut vid skilda lärosäten, men det som förenar dem är att meritvärderingen inte sker på institutionsnivå. Det beror på att institutionerna anses ha ett för smalt perspektiv, de anses inte klara av att se till universitetets bästa, enligt Steinberg. Lärares, studierektorers och professorers råd inhämtas inför arbe-

tet med att välja nästa årskull nybörjarstudenter, men det är inte denna kår som har avgörandet i sina händer.

Vid en läsning av *The Gatekeepers* framkommer också att handläggarna vid de prestigefyllda universiteten i USA är aktiva i sitt sökande efter önskade studenter. Handläggarna reser till olika High Schools runt om i USA och försöker förmå individer med de rätta meriterna och kvalifikationerna att söka till just deras universitet. Varför? Elituniversiteten i USA jämför sig kontinuerligt med varandra. Man jämför till exempel siffror som sammanfattar de studerandes testresultat (ACT/SAT) och studenternas »grade point average» (deras studieprestationer under universitetstiden). Man jämför också hur många olika etniska och kulturella grupper som finns vid respektive universitet och hur stor andel respektive grupp utgör av den totala studentkåren. Varje universitet vill framstå som framgångsrikt vid en jämförelse med de övriga lärosätena, med hänsyn till dessa variabler. Det är därför man har handläggare som aktivt rekryterar eftertraktade nybörjarstudenter, menar Steinberg.

Sista datum för ansökan till Wesleyan är 1 januari varje år. Det kostar 55 dollar att lämna in en ansökan. Varje ansökan ska innehålla ACT- och SAT-poäng samt kompletteras med en personlig uppsats. Den sökande kan också bifoga videoband, bilder, rekommendationsbrev eller intyg till sin ansökan för att övertyga handläggarna att just han eller hon bör antas.

Varje ansökan bedöms av två handläggare; den ena handläggaren väljs slumpmässigt medan den andra väljs utifrån den sökandes geografiska område. De nio handläggarna har ansvar för olika geografiska områden i USA. De två administratörerna läser de ansökningar som tilldelats dem och meddelar sedan sitt gemensamma beslut till chefen för antagningsenheten vid Wesleyan. Om de har olika uppfattningar, går ansökan vidare till andra bedömare inom gruppen.

De nio handläggare, som läsaren möter i *The Gatekeepers*, granskar och bedömer 1 000–1 500 ansökningar vardera inför varje höstintagning. Ansökningarna kommer från hela USA, vilket innebär att handläggarna får arbeta med att tolka betygsdokument, som sammanfattar 12 års studier, från olika stater. Varje stat har sitt eget sätt att rapportera betyg, vilket inte gör handläggarnas uppgift lättare. Dessutom arbetar de under tidspress, det finns en definitiv deadline som måste hållas: Det datum då antagningsbeskeden skickas ut till de sökande.

Handläggarna i *The Gatekeepers* analyserar de sökandes meriter och betyg. De analyserar till exempel vilka kurser den sökande har deltagit i under High School. Det finns specialkurser på High School i USA som heter »Advanced Placement courses». Dessa kurser är frivilliga och förbereder individen för högre utbildning. Efter att ha deltagit i dessa kurser finns möjlighet att genomgå poänggivande tester. Poängen från dessa tester används sedan vid ansökan till universiteten i syfte att höja individens konkurrensmöjligheter.

Handläggarna granskar individernas ACT- och SAT-poäng, men ger poängen olika vikt för skilda individer beroende på den sökandes etniska och kulturella bakgrund (här använder Steinberg frasen »the applicant's race», vilket är svårt att översätta direkt till svenska), föräldrarnas utbildningsnivå,

kvaliteten på den sökandes gymnasieskola och den sökandes kunskaper och förmågor vid sidan av det akademiska, exempelvis hans eller hennes föreningserfarenheter och hobbies. Betyg och testresultat (ACT/SAT) är grunden vid ansökan. Men handläggarna är därutöver instruerade av sina chefer, att bedöma resultaten och betygen utifrån den sökandes bakgrund och nuvarande livssituation. Uppfattningen är, säger Steinberg, att testpoängen inte är lika viktiga om den sökande kommer från enkla förhållanden, speciellt om han eller hon är den första att söka sig till högre utbildning i sin familj. Slutgiltigt antagningsbesked skickas per post till varje sökande i slutet av mars.

Arbetet för handläggarna i *The Gatekeepers* upphör inte när antagningsbeskeden postas hem till de sökande. Då återstår ett viktigt arbete, nämligen att säkerställa att de antagna verkligen påbörjar studierna. Handläggarna vet att flera av de antagna även har kommit in vid andra elituniversitet och de anstränger sig därför för att locka dessa individer till sitt universitet. En uppgift som publiceras årligen i US News listor, är »yield», den andel antagna som verkligen påbörjar studierna. Den andelen ska vara så hög som möjligt, enligt US News resonemang. Bland annat därför vill elituniversitetet säkerställa att de har en hög »yield» och anstränger sig för att så många som möjligt av de antagna ska påbörja studierna. För universitetet gäller det att attrahera och behålla de framgångsrika studenterna, säger Steinberg. Handläggarna drivs av ett behov av att anta en bra grupp nybörjarstudenter och deras önskan är alltid att årets nybörjargrupp ska överträffa fjolårets.

SLUTORD

Låt mig först säga att det är långt ifrån alla universitet i USA som har ett antagningsystem likt det som beskrivs i *The Gatekeepers*. Det gör dock inte boken mindre läsvärd tycker jag. Snarare tvärt om! Det jag uppskattar hos *The Gatekeepers* är att boken beskriver och förklarar den komplexa antagningsprocessen vid universitetet i USA. Steinberg förklarar vilka historiska faktorer som ligger bakom olika reformer och system. Han skriver dessutom bra. Det är bitvis spännande att ta del av intervjuerna med de sökande, som kommer från vitt skilda sociala bakgrunder, och handläggarna. Steinberg använder inte fingerade uppgifter i boken, utan riktiga ortsnamn och personnamn används genomgående.

Det svenska antagningssystemet skiljer sig markant från det system som beskrivs i *The Gatekeepers*. Vi har en starkare statsmakt, som via lagar och förordningar påverkar behörighetsfrågor och meritvärderingar. Men under de senaste decennierna har vi i Sverige fått ett mer decentraliserat antagningssystem där varje högskola fått mer att bestämma över när det gäller antagning av nya studenter. Tyvärr fokuserar *The Gatekeepers* enbart dem som kommer direkt från gymnasiet. Jag hade gärna läst mer om andra nybörjarstudenter, som inte kommer direkt från gymnasiet. Vidare saknade jag en fördjupad diskussion om ACT och SAT.

Det är fascinerande att läsa hur handläggarna i *The Gatekeepers* påverkas av *US News'* och *The Fiske Guides* ranking av universitetet i USA. Handläggarna och deras chefer vet mycket väl var deras universitet befinner sig i dessa

rankinglistor. De anpassar sig efter de kriterier som utgör grunden för rangordningarna och detta påverkar i sin tur arbetet med att rekrytera nya studenter.